

Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021 - 2023

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177), określa:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych,
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków,
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Głównym założeniem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, szczególnie jeśli ma ona trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz zapewnienie pomocy, która wyeliminuje groźbę odebrania dziecka rodzinie lub, w szczególnych sytuacjach, szybki powrót do rodziny po okresowym pobycie poza nią.

Kierując się tymi założeniami w przepisach ustawowych duży nacisk został położony na działania profilaktyczne, pomagające rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu sytuacji kryzysowych.

Profilaktyka rodzinna jest realizowana przede wszystkim przez gminne i powiatowe instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny, i jest w głównej mierze skierowana do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą domową, ubogich i zagrożonych ubóstwem. Obejmuje również spokrewnione rodziny zastępcze, a także usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

Istotne znaczenie ma tutaj szeroko pojęta praca z rodziną, prowadzona m.in. w formie pracy socjalnej, wsparcia asystenta rodziny, konsultacji i specjalistycznego poradnictwa, pomocy prawnej w zakresie prawa rodzinnego, mediacji i terapii rodzinnej oraz organizowania grup wsparcia dla rodzin.

Niniejsze sprawozdanie przedstawia działania Gminy Wyszków w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2021 - 2023 w odniesieniu do Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021 - 2023.

Pomimo wielu działań pomocowych podejmowanych na rzecz dziecka i rodziny, nadal występowały problemy i negatywne zjawiska społeczne, które w sposób pośredni bądź bezpośredni oddziaływały na rodzinę. Nie można ich całkowicie wyeliminować, zawsze będą występować w mniejszym czy większym stopniu. Rodziny borykały się z wieloma problemami, które prowadziły do powstawania trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie były w stanie sobie samodzielnie poradzić wykorzystując własne środki, zasoby, uprawnienia i możliwości.

Prezentowane poniżej sprawozdanie obrazuje działania podejmowane w ramach wszechstronnej pracy z rodziną, której celem było wsparcie oraz ukazanie właściwych kierunków w wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

Współpraca wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących na rzecz dziecka i rodziny polegała na objęciu pomocą rodziny już na początkowym etapie występujących problemów, tak by nie dopuścić do ich eskalacji, której konsekwencją mogło być umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Nie zawsze jednak udało się uniknąć tej najgorszej konsekwencji w postaci odebrania dziecka z rodziny biologicznej, pomimo wysiłku wielu instytucji pomocowych działających na rzecz rodziny i dziecka. Niepowodzenia wiązały się najczęściej z brakiem współpracy pomiędzy rodziną biologiczną a instytucjami oferującymi pomoc. Często wynikały też z uzależnienia głównie od alkoholu i substancji psychoaktywnych, z braku motywacji do poprawy swojej sytuacji, czy też wiązały się ze zwykłą niechęcią rodziców do podejmowania działań zmierzających do poprawy sytuacji czy powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

I. CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY I ICH REALIZACJA

Program zakłada następujący cel główny:

Tworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, poprzez zintegrowane i spójne działanie na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Wyszaków w zakresie wzmocnienia roli i funkcji rodziny będącej naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
2. Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymywaniu systemu wsparcia rodziny.
3. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez rodziców.
4. Rozwój konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz pomocy prawnej w zakresie prawa rodzinnego.
5. Rozwój usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych oraz wsparcia w postaci asystenta rodziny.
6. Działania edukacyjne skierowane do dzieci, młodzieży i rodziców w tym promowanie właściwych postaw rodzicielskich poprzez uczestnictwo rodzin w projektach do nich kierowanych.
7. Rozwój placówek wsparcia dziennego.

8. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych i monitorowanie środowisk rodzinnych przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji.
9. Stwarzanie rodzinom możliwości w organizowaniu grup wsparcia, samopomocowych mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.
10. Współpraca z osobami, instytucjami i organizacjami pracującymi z dziećmi i rodzicami.
11. Podejmowanie wszechstronnych działań w kierunku powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

II. REALIZACJA PODSTAWOWYCH CELÓW – ZADANIA

Ośrodek Pomocy Społecznej był głównym realizatorem Programu, który we współpracy z innymi podmiotami działającymi na rzecz rodziny, podejmował działania mające na celu pomoc rodzinom we wzmocnieniu, odzyskiwaniu zdolności do właściwego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oraz odpowiedniego pełnienia ról społecznych.

Realizacja postawionych celów przebiegała poprzez:

1. Rozeznanie środowiska lokalnego oraz diagnoza potrzeb społecznych.
2. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno - bytowej, w tym objęcie dożywianiem wszystkich dzieci, które tego wymagały.
3. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i wieloprotymowych.
4. Wspieranie rodzin zagrożonych kryzysem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego.
5. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz ich rozwój.
6. Wspieranie działań prowadzonych przez instytucje, organizacje społeczne i osoby fizyczne na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.
7. Organizowanie szkoleń, prelekcji, konferencji z zakresu problematyki rodzinnej dla pracowników instytucji wspierających rodzinę.
8. Rozwój usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych.
9. Organizowanie grup wsparcia i grup samopomocowych.
10. Zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym bezpłatnych konsultacji psychologicznych, socjalnych, prawnych dla rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych.
11. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem na podstawie składanych co pół roku sprawozdań z realizacji Planu Pracy z Rodziną przez asystenta rodziny.
12. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
13. Informowanie o możliwości i dostępie uzyskania pomocy dla rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

14. Pozyskanie środków na zadania związane z realizacją programu w formie dotacji celowych z budżetu państwa, dotacji na realizację rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, środków unijnych.

1. Rozeznanie środowiska lokalnego w formie diagnozowania potrzeb społecznych.

Pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkanie systematycznie pracowali i nadal sukcesywnie pracują w środowisku lokalnym i rodzinnym nad rozeznaniem i diagnozą potrzeb społecznych rodzin. Na bieżąco prowadzona była praca socjalna mająca na celu pomóc osobom i rodzinom wzmacniać lub odzyskać zdolność do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Trafnie postawiona diagnoza jest niezbędna do podjęcia decyzji, objęcia rodziny właściwą formą pomocy, mającą na celu zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny. Pracownicy socjalni poprzez swoje działania wpływali na zmiany w życiu indywidualnych osób i rodzin, służyli pomocą w sytuacjach nagłych i kryzysowych, prowadzili również szeroko rozumianą profilaktykę. W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni udzielali poradnictwa socjalnego, rodzinnego, pomagali skompletować dokumenty o przyznanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, zarejestrowania do specjalisty, lekarza, załatwieniu spraw urzędowych i podejmowali wiele innych działań.

2. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno - bytowej, w tym objęcie dożywianiem wszystkich dzieci, które tego wymagały.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie udzielał pomocy w formie świadczeń finansowych, nie finansowych i pracy socjalnej, rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno - bytowej. Wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkanie w 2021 r. zostało objętych **971 rodzin** (środowisk), w 2022r. **1205 rodzin** (środowisk), natomiast w 2023r **1384 rodzin** (środowisk). Zauważalna jest tendencja wzrostowa co świadczy, że coraz więcej rodzin wymaga wsparcia pomimo wielu programów socjalnych oferowanych przez państwo, być może jest to spowodowane wzrostem inflacji, podwyżkami energii czy cen żywności. W 2021 r. ze wsparcia wyłącznie w postaci pracy socjalnej skorzystało **364 rodziny**, w 2022r. - **623 rodziny**, natomiast w roku 2023 - **825 rodzin** – zauważalny jest znaczący wzrost pracy socjalnej, co może wiązać się z faktem, zakończenia okresu zagrożenia epidemiologicznego, który przez izolację społeczną niekorzystnie wpłynął na stan emocjonalny rodzin. Rodziny jak też jednostki szukały wsparcia, poradnictwa, szeroko pojętej pomocy w postaci pracy socjalnej właśnie w Ośrodku Pomocy Społecznej. Łącznie pracą socjalną w okresie realizacji Programu objętych było **1812 rodzin**.

Z różnych form wsparcia z OPS w latach 2021 - 2023 łącznie skorzystało **3560** środowisk w tym:

- z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych w roku 2021 - 118 środowisk, 2022 r. - 117 środowisk i 2023 - 114 środowisk. Łącznie: **349 środowisk**.
- w tym: rodziny wielodzietne: w roku 2021 - 24 rodziny, 2022 - 32, 2023 - 36. Łącznie **92 rodziny**. Rodziny niepełne: w roku 2021 - 86 rodzin, w 2022 - 80 rodzin i w 2023 r. - 86 rodzin. Łącznie **252 rodziny**.

Rodzynom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno - bytowej oprócz pomocy finansowej udzielano również pomocy w formie materialnej i rzeczowej, w tym objęcie dzieci pomocą w formie dożywiania.

Poniższa tabela obrazuje pomoc w formie dożywiania skierowaną do dzieci w latach 2021 - 2023.

Rok 2021

Lp.	Rodzaj świadczenia	Ilość środowisk	Kwota w zł.
1.	Świadczenia z programu „Posiłek w szkole i w domu”		
	1. dzieci ogółem objęte dożywianiem	123 rodziny/169 dzieci	37 547
	2. posiłki (bez decyzji)	2 rodziny/2dzieci	1 094
2.	Posiłki (poza programem – ponad 150% kryterium dochodowego)	33 rodziny/ 59 dzieci	70 602

Rok 2022

Lp.	Rodzaj świadczenia	Ilość środowisk	Kwota w zł.
1.	Świadczenia z programu „Posiłek w szkole i w domu”		
	1. dzieci ogółem objęte dożywianiem	129 rodzin/185 dzieci	246 542
	2. posiłki (bez decyzji)	3 rodziny/4 dzieci	1 501
2.	Posiłki (poza programem – ponad 150% kryterium dochodowego)	29 rodzin/ 47 dzieci	69 043

Rok 2023

Lp.	Rodzaj świadczenia	Ilość środowisk	Kwota w zł.
1.	Świadczenia z programu „Posiłek w szkole i w domu”		
	1. dzieci ogółem objęte dożywianiem	138 rodzin/ 198 dzieci	49 558
	2. posiłki (bez decyzji)	2 rodziny/3 dzieci	797
2.	Posiłki (poza programem – ponad 150% kryterium dochodowego, od 01.01.2023r. Ponad 200%)	23 rodziny/ 32 osób	36 413

3. Organizowanie wycieczki letniej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i wieloproblemowych.

Dofinansowanie do wycieczki letniej to kolejna forma pomocy, która skierowana była do dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, wieloproblemowych, niepełnych i wielodzietnych.

Rok	2021	2022	2023
Ogółem z wycieczki skorzystało :	3 dzieci	3 dzieci	2 dzieci
Łączny koszt	900	2 050	1 800

Nieodpłatny wycieczek letni organizowała Chorągiew Mazowiecka ZHP, karty przekazało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie z tej formy wsparcia w 2021 r. skorzystało 13 dzieci, w 2022 r. - 12 dzieci w tym 5 dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w roku 2023 - 17 dzieci w tym 8 dzieci z problemem alkoholowym.

4. Wspieranie rodzin zagrożonych kryzysem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez wsparcie asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego.

Pracownicy socjalni i asystenci rodziny systematycznie uczestniczyli w posiedzeniach Zespołu do Spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka w sprawie wychowanków przebywających w pieczy zastępczej. Celem spotkań było omówienie sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej oraz ich rodzin biologicznych. W roku 2021 takich spotkań odbyło się 43 ze względu na stan zagrożenia epidemiologicznego, w roku 2022 odbyło się 63 spotkania, natomiast w roku 2023 było ich 105.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie mając na względzie dobro dzieci i rodzin zagrożonych kryzysem w 2021r. zatrudniał 3 asystentów rodziny, (2 etaty - umowa zlecenie) w 2022 r. zatrudniał nadal 3 asystentów rodziny (ale 2,25 etatu – umowa zlecenie), w roku 2023 zatrudnionych asystentów było 4 (2,25 etatu – umowa zlecenie). Osoby zatrudnione na stanowisku asystenta rodziny posiadały stosowne kwalifikacje określone w art. 12 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Swoim wsparciem objęli **35 rodzin - w 2021 r. , 44 rodziny w 2022 r. i 39 rodzin w roku 2023. Łącznie w latach 2021 – 2023 r., asystenci rodziny swoim wsparciem objęli 118 rodzin.** Na przestrzeni 3 lat w rodzinach objętych wsparciem wychowywało się 235 dzieci (2023 - 71, 2022 - 87 dzieci, 2021 - 77 dzieci). Nie został przekroczony limit 15 rodzin przypadających na jednego asystenta, co zostało określone w art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W latach 2021 - 2023 w 26 przypadkach sąd rodzinny zobowiązał rodziny do pracy z asystentem rodziny, pozostałym rodzinom asystent został przydzielony na wniosek pracownika socjalnego po wcześniejszym wyrażeniu zgody przez rodzinę. Współpracę z asystentem rodziny zakończyło łącznie na przestrzeni 3 lat 27 rodzin z czego z powodu osiągnięcia celów i zrealizowania planu pracy 11

rodzin, z powodu braku efektów 2 rodziny, z powodu zaprzestania współpracy przez rodzinę – 2 rodziny, z innych powodów - zmiana miejsca zamieszkania poza teren naszej gminy, rezygnacja ze wsparcia 12 rodzin.

Główne problemy z jakimi borykały się rodziny objęte opieką i wsparciem asystenta rodziny to:

- bardzo niskie i niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze,
- brak realizacji przez dzieci obowiązku szkolnego,
- brak zdiagnozowania dzieci pod kątem zaburzeń zachowania, trudności szkolnych,
- brak stałego zatrudnienia u rodziców dzieci,
- kryzysy rodzinne np. śmierć członka rodziny, rozstanie rodziców,
- uzależnienie od alkoholu, przemoc domowa,
- problemy szkolne dzieci i młodzieży,
- brak umiejętności gospodarowania budżetem domowym,
- umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej z powodu braku współpracy z asystentem rodziny, nie stosowanie się do jego zaleceń.

Pracę z rodziną asystent rodziny prowadził za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem z uwzględnieniem trudności rodziny, zasobów oraz możliwości wsparcia zewnętrznego. Wspieranie rodzin polegało przede wszystkim na pracy w poznaniu zasobów jakimi dysponuje rodzina oraz pomocy w radzeniu sobie w przyszłości z podobnymi trudnościami z jakimi stykają się i będą stykać w codziennym funkcjonowaniu. Praca asystenta polegała na zdiagnozowaniu, przy wsparciu pracownika socjalnego, sytuacji rodziny pod kątem problemów i potrzeb, a następnie wraz z rodziną i pracownikiem socjalnym opracowaniu planu pracy z rodziną. W ramach obowiązków asystent uczył dorosłych członków rodziny dysponowania finansami, prawidłowego wywiązywania się z funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich dzieci, przygotowywania posiłków, dbania o utrzymanie porządku w mieszkaniu, dbania o utrzymanie higieny osobistej, prowadził aktywizację zawodową, społeczną i podejmował wiele innych działań na rzecz rodziny. W wielu sytuacjach porządkował sprawy związane z zaległościami w zakresie opłat mieszkaniowych, zaciąganych zobowiązań, zajęć komorniczych. W przydzielonych do pracy przypadkach dużego zaangażowania wymagała praca z dziećmi. W ramach kontaktu z pedagogami szkolnymi i wychowawcami asystent diagnozował problemy dzieci w nauce i podejmował działania zmierzające do poprawy sytuacji szkolnej dzieci. Asystent rodziny pracował również nad motywacją członków rodziny do podjęcia leczenia odwykowego. Asystenci rodzin współpracowali w przypadku dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej z koordynatorem pieczy zastępczej PCPR, jak również z innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Praca asystenta rodziny z rodzinami pozwoliła zaobserwować zmianę poziomu motywacji klientów do podejmowania działań zmierzających do poprawy ich sytuacji życiowej. Zauważalne stało się zmniejszenie poczucia osamotnienia i bezsilności u rodzin, zwiększenie koncentracji na przyszłości i przekonanie o kształtowaniu jej poprzez własne decyzje. W klientach nastąpił wzrost wiary w możliwość przełamania trudności, często przekazywanych między-pokoleniowo oraz w budowanie nowych modeli rodziny, kształtujących wyższą jakość

życia. Dzięki metodycznemu działaniu asystentów rodziny: modelowaniu i komplementowaniu oraz poszukiwaniu zasobów u klientów nastąpił wzrost ich poczucia własnej wartości oraz skuteczności w działaniu. Podmiotowe podejście do klienta, tj. umożliwienie rodzinom uczestniczenia w procesie pomocowym (współdecydowanie oraz współdziałanie) pozwoliło poszczególnym osobom zbudować wyższe poczucie własnej wartości i osiągnąć samodzielność. Wśród wielu klientów doszło do zmiany postawy wobec instytucji pomocy społecznej – przekierowania z nastawienia roszczeniowego na własną aktywność i samodzielne poszukiwanie rozwiązań. W wyniku zaangażowania przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych i innych służb w pracę na rzecz rodziny nastąpiło propagowanie modelu pracy interdyscyplinarnej i wzmocnienie umiejętności współpracy służb pomocowych. Należy podkreślić, że idea pracy asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych zakłada, iż w pracy z dzieckiem i rodziną w pierwszej kolejności zabezpieczane są potrzeby dziecka, których realizacja wpływa na jego harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową. Efektem pracy socjalno-wychowawczej z rodziną jest nabywanie przez nią samodzielności życiowej, tj. poczucia sprawstwa, umiejętności definiowania problemów i znajdowania ich rozwiązań. Rodziny objęte wsparciem w postaci asystenta rodziny stopniowo - jedne rodziny szybciej inne wolniej przyswajają styl życia zgodny z obowiązującymi normami społecznymi, które są powszechnie uznane za bezpieczne i optymalne dla rozwoju dziecka.

Zdarzały się jednak i takie rodziny pomiędzy którymi współpraca z asystentem nie układała się w ogóle. Pomimo podejmowanych prób w postaci zmiany asystenta, rozmów motywujących z pracownikiem socjalnym, oczekiwania rodzin były tak duże, że nie był on w stanie im sprostać. Współpraca asystenta rodziny z roszczeniowymi rodzinami i kontakt z nimi był utrudniony, ponieważ rodziny nie chciały wpuszczać asystenta do mieszkania, w ostatniej chwili odmawiały wizyty, były negatywnie nastawione wobec jego osoby. W sytuacjach, kiedy nie było możliwości przekonania rodziny co do dalszej współpracy asystent wraz z pracownikiem socjalnym podejmowali decyzje o zakończeniu pracy z rodziną.

Wydatki na wynagrodzenia asystentów rodziny wraz pochodnymi w latach 2021 - 2023 pochodziły ze środków resortowych i środków własnych Gminy i stanowiły łączną kwotę **321 500,71 zł** (2021 r. - 91 607,71 zł; 2022 r. – 109 971 zł; 2023 r. – 119 922 zł) w tym:

- **28 770 zł** (4 000 zł – 2021 r.; 6 330 zł – 2022 r.; 18 440 zł – 2023 r.) środki resortowe na realizację programu wspierania rodziny „Asystent rodziny”.
- **292 730,71 zł** (87 607,71 zł – 2021 r.; 103 641 zł – 2022 r.; 101 482 zł – 2023 r.) środki własne Gminy.

Osobnym aczkolwiek mocno związanym z asystą rodziny zadaniem, jest uruchomienie działań tzw. rodzin wspierających, które dawałyby wsparcie rodzinom, które mają trudności w opiece i wychowaniu dzieci, słabą motywację do zmian i inne, uniemożliwiające samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Rodziny wspierające, które spełniają wymagania formalne i uzyskują możliwość pełnienia tej roli, wykonują ją na podstawie podpisanego porozumienia pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej a przedstawicielem rodziny. Porozumienie to określa, jakie ma zadania

rodzina wspierająca, na jakiej zasadzie współpracuje z rodziną wspieraną i jakimi dysponuje narzędziami.

Należy przy tym pamiętać, że rodzina wspierająca nie realizuje swoich działań zawodowo – jest to raczej forma towarzyszenia rodzinie mającej trudności w opiece i wychowaniu dzieci na podstawie własnej chęci pomocy innym, tworząc tym samym siatkę wsparcia społecznego.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie w zasobach mieszkańców Gminy Wyszaków dotychczas nie zrekrutował, nie znalazł rodzin wspierających, jednak tutaj OPS jest otwarty na taką formę wsparcia. Rolę rodzin wspierających wypełniają z pełnym zaangażowaniem asystenci rodziny.

5. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego.

W celu wsparcia rodziny dysfunkcyjnej, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta (również w odniesieniu do burmistrza i prezydenta miasta). Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, chyba że do placówki skieruje sąd.

Placówki wsparcia dziennego na terenie gminy Wyszaków prowadzone były w formie:

- opiekuńczej – Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD przy parafii Św. Wojciecha,
- specjalistycznej i opiekuńczej – Świetlica „Słoneczna”.

Mając na względzie jak ważnym elementem jest propagowanie idei tworzenia oraz rozwoju już istniejących ośrodków wsparcia dziennego, kontynuowane były działania w istniejących dotychczas placówkach wsparcia dziennego. Systematycznie programy placówek poszerzane były o nowe atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży. W czasie realizacji Gminnego Programu w latach 2021-2023 Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD przy Parafii Św. Wojciecha dysponowało średnio 20 miejscami, w zajęciach przeciętnie uczestniczyło średnio 12 dzieci. Świetlica „Słoneczna” w Wyszkanie w latach 2021 - 2023 dysponowała 40 miejscami, średnio w zajęciach uczestniczyło średnio 19 dzieci.

Do Placówek wsparcia dziennego na przestrzeni w/w lat uczęszczało średnio 31 dzieci. Niemalże, w każdej szkole funkcjonuje świetlica szkolna, która jest ważnym wsparciem dla pracujących rodziców. Dzieci podczas pobytu na świetlicy mogą liczyć na pomoc w odrobieniu prac domowych czy też na pomoc w nadrobieniu nieprzyswojonego materiału. Prowadzone są tu również zajęcia profilaktyczne i atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego.

6. Wspieranie działań prowadzonych przez instytucje, organizacje społeczne i osoby fizyczne na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

Działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkanie z zakresu wsparcia rodziny były realizowane we współpracy z osobami, instytucjami i organizacjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny. Efektem zacieśnionej współpracy było organizowanie wielu przedsięwzięć i wielu inicjatyw.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej znajdujący się w Hostelu „Monar” przy ul. Komunalnej, zabezpiecza schronienie dla rodzin znajdujących się w kryzysie. W 2021 r. z tej formy wsparcia skorzystały 4 rodziny, w 2022 r. skorzystało 8 rodzin w tym 3 rodziny z dziećmi a w 2023 r. - 10 rodzin. Łącznie w okresie 3 lat rodzin korzystających z tej formy wsparcia było 22 rodzin i z roku na rok następowała tendencja wzrostowa.

Zabezpieczając potrzeby gminy w zakresie osób bezdomnych, Ośrodek ma podpisaną umowę z Mazowieckim Centrum Pomocy Bliźniemu „MONAR - MARKOT” w Czernicach Borowych, gdzie zagwarantowane są miejsca dla mieszkańców Gminy Wyszaków. W 2021 r. z usług placówki skorzystało 21 osób, w 2022 – 13 osób, natomiast w 2023 r. takich osób było 7. Łącznie w latach 2021 - 2023 umieszczonych zostało 41 osób.

Ważnym działaniem realizowanym przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie dla społeczności lokalnej, choć ze względu na stan epidemii COVID-19 w ograniczonym zakresie, było pośrednictwo w przekazywaniu używanej odzieży, mebli, sprzętu gospodarstwa domowego, a także sprzętu rehabilitacyjnego (wózki inwalidzkie, chodziki, kule itp.).

Rok 2021 i 2022 były trudnym czasem z uwagi na trwający stan epidemii Covid-19 a potem stan zagrożenia epidemiologicznego Covid 19. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie w znacznym stopniu ograniczył wówczas udział w wydarzeniach organizowanych na rzecz społeczności lokalnej. Mając na uwadze bezpieczeństwo mieszkańców Gminy nie mogły się odbywać cykliczne imprezy, które od lat wpisane były w kalendarz wydarzeń Ośrodka Pomocy Społecznej tj. bal karnawałowy, wigilie dla rodzin czy osób samotnych. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie dokładał wszelkich starań, aby rodziny objęte wsparciem czuły się bezpiecznie i nie odczuły braku pomocy, wsparcia emocjonalnego i socjalnego.

W 2023 r. po długiej przerwie spowodowanej stanem epidemii wywołanej wirusem SARS-CoV2 Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie zaczął stopniowo powracać do swoich cyklicznych wydarzeń organizowanych na rzecz społeczności lokalnej.

Jednym z nich były uroczyste Obchody „Dnia Matki” w Ośrodku Pomocy Społecznej (w tym roku organizowane po raz 10-ty). W dniu 26.05.2023 r. na spotkanie z Burmistrzem Wyszkowa zostało zaproszonych 14 matek – dzieci, które rozstały Wyszaków. Panie otrzymały listy gratulacyjne, słodkie upominki i kwiaty.

W roku 2021 - **20 rodzin**, a roku **2022 - 18** rodzin z naszej Gminy właściciele „Restauracji Baśniowa” obdarowywali potrawami wigilijnymi oraz świątecznymi. W 2023 r. po raz trzeci dzięki ofiarności **Państwa Danuty i Krzysztofa Kowalewskich „Restauracja Baśniowa”** obdarowała potrawami wigilijnymi i świątecznymi **16 rodzin** z Gminy Wyszaków. Członkowie rodziny Państwa Kowalewskich osobiście przy wsparciu pracowników socjalnych dostarczali przed świętami potrawy do rodzin.

W dniach 01.12 – 02.12.2023 r. **Klub Przyjaciół Wyszkowa** we współpracy z młodzieżą **Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej „Kopernik”** przeprowadził zbiórkę artykułów

spożywczych w lokalnych sklepach, które przekazał do Ośrodka. Z zebranych artykułów spożywczych przygotowano **62 paczki żywnościowe** i przekazano rodzinom korzystającym ze wsparcia Ośrodka. Państwo Marlena i Bartosz Rozenek – Sklep Spożywczy „U Rozena” przekazali 15 paczek prezentowych oraz 2 paczki żywnościowe.

Ponadto Oddział Rejonowy PCK w Wyszkowie przekazał „Świąteczne paczki PCK” dla osób dorosłych – 10 paczek oraz paczki „Gwiazdka z PCK” dla rodzin z dziećmi – 10 paczek.

W pomoc osobom potrzebującym włączyły się również osoby prywatne, darczyńca z Nieporętu przekazał dwie paczki prezentowe.

Dzięki ofiarności ludzi dobrej woli w okresie Świąt Bożego Narodzenia paczkami zostało obdarowanych około 117 rodzin.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkowie we współpracy z WTBS oraz Urzędem Miejskim podejmował w latach 2021 - 2023 działania na rzecz społeczności bloków komunalnych. Zaangażowanie pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej polegało na stałej współpracy z mieszkańcami w rozwiązywaniu pojawiających się problemów a także wspieraniu streetworkerów pracujących na tych osiedlach. Mieszkańcy mobilizowani byli do wspólnej pracy na rzecz osiedla; porządkowania terenów zielonych, zakładania i uzupełniania istniejących już klombów i rabat kwiatowych.

W 2023 r. po raz czternasty mieszkańcy TBS zostali zaproszeni do udziału w konkursie „Moje piękne miasto”, w którym nagradzane są najpiękniejsze ogródki i balkony, a w tym roku po raz pierwszy również najbardziej zadbane klatki schodowe. Mieszkańcy osiedli z rąk Burmistrza Wyszkowa otrzymywali nagrody i wyróżnienia w kategoriach: ogródki, balkony, klatki schodowe, najpiękniejsze zagospodarowanie terenu wokół swoich bloków.

7. Udział w szkoleniach, konferencjach z zakresu problematyki rodzinnej dla pracowników socjalnych i asystentów rodzin.

Aby móc skutecznie pomagać trzeba stale podnosić swoje kwalifikacje i nabywać nowe umiejętności w związku z tym asystenci rodziny oraz pracownicy socjalni systematycznie uzupełniali swoją wiedzę uczestnicząc w różnego rodzaju szkoleniach:

- „Dwudniowe Szkolenie Świadomościowe Dotyczące Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji”,
- „Praktyczne stosowanie przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw”,
- „Szkolenie z obszaru bezpieczeństwa i reagowania na zamachy dla pracowników ośrodka pomocy społecznej”,
- „Szkolenie z zakresu zmian w Ustawie o Przeciwdziałaniu Przemocy Domowej”,
- „Praca z trudnym klientem”,
- „Bezpieczeństwo danych osobowych, BHP”,
- „Współpraca asystenta z rodzinami oraz służbami wspierającymi rodzinę”.

8. Rozwój usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych.

W szczególnych sytuacjach życiowych rodziny mogą skorzystać z usług opiekuńczych i specjalistycznych.

W ramach zadań zleconych Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie prowadził także specjalistyczne usługi opiekuńcze. Pomoc w tej formie była skierowana do osób z zaburzeniami psychicznymi, osób chorych psychicznie, osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób z autyzmem. W roku 2021 z tej formy wsparcia skorzystało 16 osób w tym 9 dzieci, w roku 2022 skorzystało 16 osób w tym 6 dzieci, natomiast w roku 2023 liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia wyniosła – 18 osób, 9 osób pełnoletnich i 9 dzieci. Łącznie na przestrzeni lat 2021-2023 ze wsparcia w formie usług specjalistycznych skorzystało 50 osób w tym 24 dzieci.

9. Stwarzanie rodzinom możliwości w organizowaniu grup wsparcia i grup samopomocowych mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszkanie podejmował działania na rzecz zwiększenia efektywności rozwiązywania problemów społecznych oraz wspólnego przezwyciężania trudności przez osoby borykające się z podobnymi problemami. Kontynuował ideę pomagania sobie, poprzez pomaganie innym. Idee samopomocy oraz grup wsparcia realizuje się w bardzo wielu przypadkach: sytuacje losowe takie jak np. niepełnosprawność, choroba, trudna sytuacja rodziny, samotne wychowywanie dziecka, bezrobocie, uzależnienie od alkoholu, rozpad rodziny, śmierć członka rodziny itp. Samopomoc to wszystkie działania ludzi, które są ukierunkowane na radzenie sobie z problemami różnego rodzaju w oparciu o własne doświadczenia i doświadczenia innych. Grup samopomocowych nie prowadzą osoby udzielające na co dzień profesjonalnej pomocy, skierowane są głównie na działania jej członków a nie na osoby z zewnątrz. Czasem zdarza się jednak, że na spotkanie grupy zapraszani są eksperci w danej dziedzinie. Pomóc sobie samemu znaczy wziąć problem w swoje ręce i być aktywnym na tyle, na ile pozwalają możliwości.

Grupa wsparcia składa się z różnych osób połączonych wspólnym problemem lub grupą problemów, mających np. wspólny mianownik. Założeniem jest wzajemne wsparcie emocjonalne, pomoc w przezwyciężeniu i radzeniu sobie z problemami.

Grupa dla rodziców dzieci autystycznych

Od 2013 r. w OPS funkcjonuje grupa dla rodziców dzieci autystycznych. Obecnie grupę stanowi 10 matek dzieci z autyzmem.

Grupa działa na zasadzie dobrowolnego udziału z możliwością odstąpienia i jest otwarta na nowe osoby. Podczas rozmów można omówić swój konkretny problem, podzielić się swoimi spostrzeżeniami, radościami, trudnościami jakie dotyczą je w życiu codziennym. Matki opisują swoje emocje, dzielą się doświadczeniami jak radzić sobie ze stresem, jakie podejmować rozwiązania, jakie są efekty oddziaływań psycho - pedagogicznych względem dziecka, jaki jest postęp lub regres na danym etapie rozwoju. Rodzice informują się wzajemnie m.in. co do konkretnych usług ze strony specjalistów pracujących z dzieckiem w różnych resortach. Bardzo pożyteczne jest wzajemne użyczenie literatury, podawanie adresów portali

internetowych, informacji dotyczących nowo powstałych regionalnych i krajowych ośrodków terapeutycznych i diagnostycznych zajmujących się autyzmem. **Podstawowe założenia grupy to:** akceptacja niepełnosprawności, radzenie sobie ze stresem, dzielenie się doświadczeniami z bycia rodzicem dziecka autystycznego. Grupa pozwala zmniejszyć wątpliwości rodziców, pozwala łatwiej zaakceptować ich trudną sytuację. Uczestniczki grupy są współzałożycielkami Stowarzyszenia „Bądźmy w kontakcie”.

Grupa wsparcia dla osób chorych na SM

Grupa wsparcia dla osób chorych na SM, pomimo tego, że spotkania nie odbywają się ze względu na stan zdrowia uczestników, to w dalszym ciągu jest monitorowana przez pracowników. Jej członkowie pozostają w stałym kontakcie. Pracownicy socjalni wspierają osoby chore, motywują je do podejmowania dalszych działań. Wśród członków grupy rozwinęła się samopomoc, wspierają się wzajemnie a szczególnie osoby nowo zdiagnozowane. Odwiedzają ich w środowisku, poruszają tematy związane z funkcjonowaniem z tą chorobą w różnych aspektach życia. Ponadto do pracowników socjalnych zgłaszają się rodziny i osoby dotknięte problemem SM.

Grupa wsparcia dla osób po stracie osoby bliskiej

Grupa wsparcia po stracie bliskiej osoby działa przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Wyszkowie od października 2021 r. Pierwsze spotkanie miało miejsce 13.10.2021 r. Natomiast kolejne spotkania grupy odbywają się cyklicznie w drugą i czwartą środę miesiąca w sali konferencyjnej Centrum dla Rodziny przy ul. Kościuszki 54. Spotkania prowadzone są przez 2 psychologów. W 2021 r. w spotkaniach uczestniczyło 9 osób, w 2022r. w spotkaniach rotacyjnie uczestniczyło 11 osób a w 2023 r. w 23 spotkaniach uczestniczyło rotacyjnie 17 osób. Grupa wsparcia po stracie bliskiej osoby skierowana jest przede wszystkim do osób, które zostały dotknięte utratą najbliższych. Członkowie grupy dzielą się swoimi odczuciami oraz przeżyciami. Będąc wśród osób przeżywających podobne emocje uczestnicy spotkań mogą poczuć się w pełni zrozumiani, a także nie czują się samotni w przeżywanej żałobie. Tematyka spotkań skupia się na wielu aspektach związanych z utratą bliskiej osoby, m.in. na towarzyszących emocjach, jak również na sposobach radzenia sobie z żałobą. Uczestnicy dzięki spotkaniom otrzymują wsparcie emocjonalne oraz niezbędną pomoc w przezwyciężaniu i radzeniu sobie z doświadczanymi trudnościami po stracie bliskiej osoby.

Grupa wsparcia dla rodzin z problemem uzależnień

Grupa wsparcia „PO MOCNI” skierowana jest do osób szukających pomocy w przezwyciężaniu problemów życiowych w związku z występującym w rodzinie problemem alkoholowym. Pierwsze spotkanie grupy miało miejsce 03.11.2021 r. w sali konferencyjnej Centrum dla Rodziny przy ul. Kościuszki 54. Spotkania odbywają się cyklicznie w pierwszą i trzecią środę miesiąca, prowadzone są przez psychologa oraz specjalistę psychoterapii uzależnień. W 2021 r. w spotkaniach grupy uczestniczyły 12 osób, w 2022 r. - 17 osób

(rotacyjnie) a w roku 2023 r. - 15 osób (rotacyjnie). Podczas spotkań członkowie grupy dzielą się swoimi troskami i doświadczeniami. Dowiadują się, jak inne osoby radzą sobie z podobnymi problemami, a także jakie towarzyszą im przy tym emocje i jak sobie z nimi radzić. Na spotkaniach podejmowana jest zróżnicowana tematyka, związana w głównej mierze z chorobą alkoholową oraz jej destrukcyjnym wpływem na rodzinę. Tematy często są wzbogacone o materiały edukacyjne. Członkowie grupy dzięki udziałowi w spotkaniach przekonują się, że nie są sami ze swoimi problemami, otrzymują ogromne wsparcie, zrozumienie oraz edukację, tę ostatnią oceniają jako bardzo ważną.

10. Poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego oraz pomocy prawnej w zakresie prawa rodzinnego.

W ramach prowadzonego Punktu Informacji Obywatelskiej osoby z Gminy Wyszków mogły skorzystać z bezpłatnych porad: prawnika, psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego oraz wolontariusza z zakresie funkcjonowania rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością.

Dostęp do poradnictwa specjalistycznego tj. zwiększenie ilości bezpłatnych konsultacji psychologicznych, pedagogicznych, prawnych dla rodzin doświadczających trudności opiekuńczo - wychowawczych oraz rodzin w kryzysie jest stale poszerzany. Ośrodek Pomocy Społecznej jest otwarty na nowe potrzeby w zakresie poradnictwa.

W ramach tego działania w latach 2021 - 2023:

- z pomocy prawnej skorzystało 673 rodzin (1613 osób w rodzinie),
- z poradnictwa psychologicznego skorzystało 250 rodzin (627 osób w rodzinie),
- poradnictwa pracownika socjalnego – 3560 rodzin (6319 osób w rodzinie),
- pomocy wolontariusza – 40 rodzin (102 osoby w rodzinie).

Pracownicy Ośrodka udzielają mieszkańcom Gminy Wyszków informacji o innych placówkach udzielających bezpłatnego poradnictwa.

11. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w środowiskach rodzinnych zagrożonych kryzysem.

We wszystkich obszarach pracy z rodziną ważnym zadaniem jest prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy. W każdym przypadku rodzina stale objęta jest monitoringiem pracownika socjalnego, a w niektórych rodzinach także asystenta rodziny oraz członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Wyszkanie w ramach:

- pracy grup diagnostyczno-pomocowych powołanych do prowadzenia procedury Niebieskie Karty w danej rodzinie,
- konsultacji z pedagogiem szkolnym, kuratorami sądowymi, dzielnicowymi.

Celem działań jest wsparcie rodziny w przezwyciężeniu sytuacji kryzysowej lub trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej. Na podstawie monitoringu

sytuacji dziecka pracownik socjalny ocenia skuteczność podejmowanych działań. Jeżeli życie i zdrowie dzieci nie jest zagrożone pracownik socjalny we współpracy z innymi specjalistami planuje działania wspierające i wzmacniające rodzinę.

Pracownicy socjalni na bieżąco monitorowali sytuację dzieci w rodzinach zagrożonych kryzysem oraz podejmowali działania w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym. W tym celu występowali do Sądu z wnioskami o wgląd w sytuację rodziny. Pracownicy socjalni kierując się dobrem małoletnich dzieci w latach 2021 - 2023 skierowali do Sądu Rejonowego w Wyszku 45 wniosków o wgląd w sytuację rodziny, (2021 r. - 11, 2022 - 17, 2023 - 17).

Ponadto pracownicy socjalni cyklicznie uczestniczyli w spotkaniach inicjowanych przez Dyrektora OPS, jak również innych instytucji w tym m.in. PCPR w Wyszku, Sąd Rejonowy – Zespół Służby Kuratorskiej. Spotkania miały na celu wymianę informacji i zacieśnienie współpracy oraz wypracowanie kompleksowej pomocy interdyscyplinarnej dla rodzin borykających się z różnego rodzaju problemami i pozostającymi pod opieką powyższych instytucji.

W roku 2021 do Przewodniczącej Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 96 „Niebieskich Kart - A”, z czego 89 wszczytało nową procedurę, w 2022 r. wpłynęło 89 „Niebieskich Kart A” z czego 83 wszczytało nową procedurę, w 2023 r. wpłynęło 163 formularzy „Niebieska Karta - A z czego 138 formularzy wszczytało nową procedurę. Łącznie w latach 2021 - 2023 wpłynęło 348 formularzy „Niebieska Karta - A” i zostało wszczytych 310 nowych procedur.

W celu podejmowania działań zmierzających do przezwyciężenia problemów związanych z występowaniem przemocy domowej tworzone były grupy robocze i grupy diagnostyczno - pomocowe. W okresie 3 lat powołano 722 grupy robocze i grupy diagnostyczno - pomocowe:

- 2021 r. - 507 spotkań grup roboczych,
- 2022 r. – 506 spotkań grup roboczych,
- 2023 r. - 670 spotkań grup roboczych.

Do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, które nie potrafiły poradzić sobie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji w jakiej się znalazły, wykorzystując swoje własne zasoby, kierowany był asystent rodziny.

12. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Mimo wszechstronnych działań na rzecz dziecka i rodziny, jak również szeroko prowadzonej pracy socjalnej na przestrzeni lat 2021-2023 z terenu miasta i gminy Wyszów w różnych formach pieczy zastępczej umieszczono łącznie **42 dzieci z 34 rodzin**. (w 2021 r. 10 dzieci z 9 rodzin w 2022 r. 18 dzieci z 13 rodzin, w 2023 r. – 14 dzieci z 12 rodzin). W roku 2023 r. zaobserwowaliśmy tendencję spadkową, o 4 zmniejszyła się liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w porównaniu do roku ubiegłego. W latach realizacji Gminnego Programu do rodzin biologicznych powróciło łącznie 8 dzieci, 6 dzieci zostało umieszczonych w innej formie pieczy zastępczej, 8 pełnoletnich dzieci usamodzielnionych opuściło pieczę zastępczą, było również dwie adopcje w 2023 r.

Od 2012 r. Gmina ma obowiązek współfinansować koszty pobytu dziecka w pieczy zastępczej co wynika z art. 191 ust. 8 i 9 ustawy z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z nim gmina finansuje pobyt dzieci w pieczy zastępczej zarówno wtedy, gdy są one przez sąd umieszczane w rodzinie zastępczej, jak i w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. Co więcej, przepisy przewidują, że ma ona współfinansować nie tylko świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci, ale też wynagrodzenia zawodowych rodziców zastępczych, koordynatorów pieczy zastępczej oraz pomoc dla osób usamodzielniających się.

Ponadto wysokość kosztów ponoszonych przez Gminę jest uzależniona od długości okresu, w którym dziecko przebywa w pieczy zastępczej. W pierwszym roku jest to 10%, w drugim 30%, a w trzecim i kolejnym 50% kosztów.

W latach 2021 - 2023 w pieczy zastępczej przebywało **łącznie 152 dzieci** z Gminy Wyszków za które Gmina Wyszków ponosiła odpłatność ze środków własnych w **łącznej kwocie 1 633 001,77 zł.** w tym:

- **2021 - 454 635,35 zł** (47 dzieci),
- **2022 - 549 739,02 zł** (49 dzieci),
- **2023 - 628 627,40 zł** (56 dzieci).

13. Informowanie o możliwości i dostępie uzyskania pomocy dla rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej informowali rodziców, gdzie mogą uzyskać pomoc specjalistów w rozwiązywaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych zarówno na terenie Gminy Wyszków jak i poza nią

IV. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami programu były rodziny zamieszkujące na terenie miasta i gminy Wyszków, przejawiające problemy opiekuńczo-wychowawcze, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz takie, które chciały współpracować na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi.

Program kierowany był głównie do:

- rodzin niepełnych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym,
- małoletnich matek,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0 - 5 lat,
- rodzin zmagających się z wychowywaniem dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych,
- rodzin przeżywających trudności związane ze stanem zdrowia dziecka,
- rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zagrożonych kryzysem, w których występują konflikty, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo i inne negatywne zjawiska zachodzące w rodzinach,

- rodzin dotkniętych przemocą domową,
- rodzin biologicznych w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

V. REALIZATORZY/PARTNERZY

Realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w Gminie Wyszków była prowadzona w sposób zintegrowany, interdyscyplinarny oraz wielopoziomowy. Realizatorami, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej w Wyszkanie, który pełnił funkcję organizatora pracy z rodziną były, poniżej wymienione jednostki. Podejmowały one niżej wymienione działania tworząc z Ośrodkiem Pomocy Społecznej lokalny system opieki nad dzieckiem i rodziną.

Lp.	Instytucja	Zadania/zakres współpracy
1.	Urząd Miejski w Wyszkanie	Wspieranie lokalnych programów oraz inicjatywna rola rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.
2.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie	<ul style="list-style-type: none"> – udzielanie pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych oraz rodzin zagrożonych kryzysem, – zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, – udzielanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.
3.	Sąd Rejonowy w Wyszkanie Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	<ul style="list-style-type: none"> – orzekanie z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, – wykonywanie zadań o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu, – podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskie Karty.
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wyszkanie	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom przemocy domowej dostępu do specjalistycznych form wsparcia poprzez prowadzenie Gminnego Punktu Promocji Zdrowia i Profilaktyki w Wyszkanie, – podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskie Karty.

5.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Wyszkanie	<ul style="list-style-type: none"> – integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, – wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy, – podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
6.	Komenda Powiatowa Policji w Wyszkanie	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie Gminy Wyszkanie, – podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty,
7.	Placówki Oświatowe	<ul style="list-style-type: none"> – realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych, – wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci, – pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, – uświadamianie rodzicom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży, – organizowanie czasu wolnego dla dzieci , – podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
8.	Placówki Wsparcia Dziennego	Wspieranie rodziny w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, pomoc w nauce, organizacji czasu wolnego, rozwój zainteresowań i uzdolnień dzieci, organizacja zabaw i zajęć sportowych, stała praca z rodziną dziecka, współpraca z różnymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i rodzinnych dzieci, pomoc dziecku w radzeniu sobie z życiowymi problemami, kryzysami (rodzinnymi, w relacjach z rówieśnikami), realizacja projektów i programów służących zdrowemu stylowi życia, przeciwdziałaniu uzależnieniom i biernym formom spędzania czasu wolnego.
9.	Zakłady Opieki Zdrowotnej (POZ), Poradnia Leczenia Uzależnień w Wyszkanie	<ul style="list-style-type: none"> – opieka i profilaktyka zdrowotna, – podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty, – zapewnienie osobom uzależnionym dostępu do specjalistycznych form terapeutycznych.
10.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wyszkanie	Umożliwienie rodzinom z dziećmi skorzystania ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, pedagogicznego i diagnostycznego.

11.	Powiatowy Urząd Pracy W Wyszkanie	Podjęcie działań zmierzających do aktywizacji osób bezrobotnych.
12.	Domy dla Dzieci w Wyszkanie	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie miejsca pobytu dla dzieci i młodzieży z rodzin w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym, – zapewnienie dzieciom i młodzieży poczucia bezpieczeństwa, – wsparcie w kryzysie domowym, w problemach szkolnych, organizowanie czasu wolnego
13.	Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.	Zagospodarowanie czasu wolnego oraz promowanie aktywności dzieci i młodzieży przez propagowanie działalności klubowej, sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej.

VI. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu odbywała się na zasadach współpracy z partnerami wyszczególnionymi w programie. Zadania były realizowane w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych objętych programem. Program stanowi system wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez zintegrowane i spójne działania na rzecz dziecka i rodziny w gminie Wyszkanie.

VII. EFEKTY I REZULTATY

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przestrzeni lat 2021 - 2023 ogółem wyniosła 118 i kształtowała się różnie. Zauważalny wzrost liczby rodzin nastąpił w 2022 r., kiedy rodzin objętych wsparciem było 44, świadczy to o tym, że w naszej Gminie dużo rodzin boryka się z kryzysem rodzinnym i społecznym a wsparcie asystenta rodziny jest ważne dla rodzin i potrzebne. W roku 2023 o 5 rodzin zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny. W skali roku pojawiała się rotacja rodzin z którymi asystent rodziny kończył współpracę a na ich miejsce pojawiały się nowe rodziny przy czym należy pamiętać o Art. 15 ust. 4 ustawy, który mówi iż *liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.*

Zarówno asystenci jak i pracownicy socjalni nadal pracują nad poprawą funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

1. Zwiększono dostępność dla rodzin do poradnictwa specjalistycznego.
2. Wzmocniono więzi rodzinne – o czym świadczy utrzymująca się na podobnym poziomie liczba dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.

3. Rodziny poprawiły umiejętności i zdobyły wiedzę na temat właściwego rozwiązywania konfliktów emocjonalnych, wewnątrzrodzinnych oraz w odniesieniu do dzieci- podniosły one umiejętności właściwego rozwiązywania konfliktów w środowisku szkolnym i grupie rówieśniczej, o czym świadczy liczba rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny z powodu osiągnięcia celów i zrealizowania planu pracy z rodziną.

4. Nastąpiła integracja społeczności lokalnej poprzez angażowanie się w sprawy swojej małej „osiedlowej” społeczności (dbanie o czystość i zielen przy osiedlowych ogródkach).

5. Utrzymująca się od kilku lat działalność grupy samopomocowej dla matek dzieci autystycznych, która nadal wzajemnie wspiera się i wymienia doświadczeniami świadczy o celowości takich inicjatyw. Osoby chore na SM pozostające w kontakcie z pracownikami socjalnymi chętnie dzieliły się doświadczeniem w chorobie z nowo zdiagnozowanymi osobami. Zainicjowane w 2021r. grupy wsparcia – grupa dla osób po stracie osoby bliskiej oraz grupa dla rodzin z problemem uzależnień, były odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnej.

6. Wzrosło zaangażowanie organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych o czym świadczył fakt zaangażowania się w zbiórkę i dystrybucję żywności dla najbardziej potrzebujących przez lokalne organizacje oraz sponsorów.

VIII. WSKAŹNIKI EWALUACJI PROGRAMU

Lata	2021	2022	2023
Ilość rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych objętych wsparciem asystenta rodziny	35	44	39
Ilość rodzin korzystających z porad i konsultacji specjalistów w tym:	1362	1512	1649
- poradnictwo prawne	212	229	232
-poradnictwo psychologiczne	164	63	23
-poradnictwo pracownika socjalnego	971	1205	1384
-poradnictwo wolontariusza	15	15	10
Ilość dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	3	3	2
Ilość rodzin, które osiągnęły poprawę w funkcjonowaniu zgodnie z obowiązującymi normami społecznymi i zakończyły współpracę z asystentem rodziny w tym:	8	9	10
- z powodu osiągnięcia wyznaczonych celów	2	5	4
- zaprzestanie współpracy rodziny	0	1	1

- brak efektów	1	1	1
- inne (np. zmiana miejsca zamieszkania, poza teren gminy, rezygnacja rodziny)	5	2	4

IX. POTRZEBY W ZAKRESIE WSPARCIA RODZINY

Na bieżąco pojawiały się nowe potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, najważniejsze z nich to:

- utrzymanie i rozwój gminnego systemu opieki nad dzieckiem,
- zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności wsparcia i pomocy specjalistycznej,
- praca z rodzinami przeżywającymi trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, celem poprawy ich kompetencji wychowawczych co w efekcie ograniczyć ma liczbę dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie części kosztów związanych z pobytem dzieci w pieczy zastępczej,
- prowadzenie poradnictwa dla rodzin w kryzysie i tworzenie systemu szybkiej interwencji,
- zapewnienie odpowiednich środków finansowych zabezpieczających wszystkie potrzeby związane z realizacją programu,
- zapewnienie warunków lokalowych do pracy administracyjnej asystentów rodziny,
- podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających niekorzystnym zjawiskom społecznym (profilaktyka),
- tworzenie dla dzieci sprzyjających warunków do rozwijania zainteresowań,
- finansowanie placówek wsparcia dziennego.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja zadań programu była finansowana:

- ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego,
- ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł,
- z dotacji celowych z budżetu państwa,
- przez indywidualnych sponsorów.

XI. MONITOROWANIE

Wdrażanie modelowych rozwiązań pracy z rodziną wieloproblemową, w szczególności rozwój pracy socjalnej w rodzinach, które są zagrożone kryzysem w pełnieniu swoich funkcji to zadania realizowane zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pomoc rodzinie borykającej się z trudnościami związanymi z opieką i wychowaniem dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich, może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracującymi z rodzicami i na rzecz dzieci. Ustawa o wspieraniu

rodziny i systemie pieczy zastępczej daje też możliwość zastosowania rozwiązań, które mogą przyczynić się do budowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodziny, która ma problemy w realizacji funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

Praca z rodziną zagrożoną kryzysem jest jednym z priorytetowych zadań Ośrodka Pomocy Społecznej. W sytuacjach, gdy zagrożone jest dobro dziecka pracownicy podejmują natychmiastową interwencję w środowisku zamieszkania rodziny. Ogromnie istotną rolę odgrywa tu współpraca wszystkich służb działających na rzecz rodziny. Ośrodek współdziała z policją, pracownikami służby zdrowia, pracownikami oświaty oraz kuratorami rodzinnymi. Ponadto pracownicy socjalni i asystenci rodziny posiłkują się różnymi placówkami i organizacjami pozarządowymi świadczącymi niezbędne porady i terapię. W sytuacjach skrajnie kryzysowych rodziny wraz z dziećmi kierowane są do Ośrodka Interwencji Kryzysowej, gdzie mają zabezpieczone podstawowe potrzeby, otrzymują schronienie oraz wsparcie psychologiczne.

W rodzinach, które pracowały z asystentem rodziny sporządzany był plan pracy z rodziną współtworzony z rodziną (i zatwierdzony przez nią) i pracownikiem socjalnym raz na pół roku. Nie rzadziej niż raz na pół roku sporządzana była ocena sytuacji rodziny.

Monitoring sytuacji poszczególnych środowisk i zachodzących w nich zmian prowadzono poprzez bezpośredni kontakt z rodziną. W przypadku dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej asystenci rodziny lub pracownicy socjalni uczestniczyli w posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Asystenci rodziny brali regularnie udział w spotkaniach grup diagnostyczno-pomocowych w związku z procedurą „Niebieskie Karty”. W rodzinach, które nie zostały objęte wsparciem asystenta rodziny praca na rzecz dziecka prowadzona była przez pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej, gdzie najczęściej występowały problemy takie jak bezrobocie, uzależnienia, konflikty rodzinne oraz przemoc.

Agnieszka Mróz
Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej
w Wyszku

Niniejszy dokument został przygotowany przez:
Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszku